

Mitul etnogenezei românilor

Dochia și Traian, *de Gheorghe Asachi*

Dochia a fost, se pare, sora lui Decebal, una dintre acele femei dace care, cu vitejie și-au apărat țara alături de bărbați. Înainte ca Traian să înceapă războaiele cu dacii, Dochia a mers la Roma alături de solii lui Decebal pentru a apăra pacea poporului său. Se povestește că Dochia era atât de frumoasă și înțeleaptă, încât Hadrian, nepotul lui Traian și urmașul său la conducerea imperiului s-ar fi îndrăgostit de ea. După ce romanii victorioși au ars și dărâmat cetatea, Dochia a plecat cu alte femei în pribegie. Pe drum a aflat ca fratele ei, Decebal, își pusese capăt zilelor. Atunci le-a sfătuit pe femei să se întoarcă la casele lor și să trăiască în pace cu romanii. Se spune că Hadrian, dorind-o de soție, ar fi trimis să fie căutată și adusă la Roma. Astfel că pe Dochia au prins-o și au adus-o în fața generalului roman. Hadrian i-a vorbit cu blândețe și prietenie. Dochia nici nu a vrut să audă, ea prefera să moară decât să fie soția unuia dintre ucigașii fratelui său. Atunci Hadrian a lăsat-o să plece liberă. Dochia și-a luat o turmă de mioare și a rătăcit prin munți cu oile și câinii săi până ce a ajuns pe muntele cel înalt, numit Ceahlăul. Oamenii de prin sate veneau la sora regelui dac să-i povestească ce mai era prin țară și să-i ceară sfat. Cu timpul i-au zis Baba Dochia. Tradiția spune că Dochia nu a murit niciodată, ci s-a împietrit de durere împreună cu oile sale. Și astăzi se vede stana de piatră, în mijlocul turmei sale de stânci, pe muntele Ceahlău, aproape de vârful Toaca.

Acțiunea baladei este localizată în spațiul românesc, autohton „Sub muntele Pion, din Moldova, / Între Piatra Detunată / Ș-al Sahastrului Picior”, muntele Pion este Ceahlăul, un spațiu de legendă, care a inspirat de-a lungul secolelor mulți scriitori români, Ceahlăul este „piatra nestemată a Moldovei” după cum îl numea Dimitrie Cantemir, George Coșbuc îl numește: „Un uriaș cu fruntea-n soare / De pază țării noastre pus”. Masivul Ceahlău apare ca cea mai reprezentativă formă și mai bine cunoscută în literatură și folclor dintre toate masivele Bistriței Moldovenești și chiar din toți Carpații Orientali.

Muntele este considerat sacru la daci, poate din această cauză Dochia alege să se refugieze în acest spațiu protector, împreună cu turma sa de mioare.

Dochia era frumoasă, înțeleaptă „La frumusețe și la minte / Nici o giună-i samana, / Vrednică de-a ei părinte, / De Decebal, ea era” și dă dovadă de un puternic sentiment patriotic, ea dorește să rămână în țara ei, având statutul de păstoriță, decât să meargă la Roma, în calitate de soție a împăratului Traian. De la statutul de prințesă „A ei haină aurită / O preface în șăiag, / Tronu-i iarba înverzită / Schiptru-i este un toiag” trece la cel de păstoriță, neacceptând să devină soția celui care i-a distrus familia și i-a crotropit țara. Dacii erau legați de pământul strămoșesc, așa cum sunt munții și pietrele, refugierea ei în mijlocul naturii scoate în evidență comuniunea om-natură, care e o trăsătură definitorie a poporului român. Dacii erau aproape de natură și prin preocupările pe care le aveau, existența acestora fiind pastorală și agrară prin excelență.

Interesul lui Traian pentru Dochia este ridicat la nivel exponențial, dezvoltând interesul Romei pentru Dacia. Eroul civilizator este fascinat de natura neîmblânzită, sălbatică a Dochiei (Daciei), ce definește atributele poporului dac: dragostea pentru pământul natal, dorința de libertate și spiritul de sacrificiu, moartea preferată sclaviei. Dacii simbolizează înrădăcinarea în pământul țării, romanii, aportul de civilizație.

Deși „Fiul Romei cel mărit” e obișnuit să fie învingător, el se închină frumuseții Dochiei „Frumuseței ei se-nchină”, dar dragostea nu-i este împărtășită. Traian o găsește pe Dochia pe munte, dorind să o îmbrățișeze și să-și exprime dragostea față de ea. Dochia, văzând că nu mai are scăpare și nu este nimeni care s-o ajute, strigă către Zamolxis, zeul suprem în religia geto-dacilor „Zamolxis, o, zeu, striga, / Te giur pe al meu părinte, / Astăzi rog nu mă lăsa!” cu dorința ca acesta s-o metamorfozeze pe ea și pe oițele ei, în stânci.

Invocarea lui Zamolxis are atribute profetice și ocrotitoare pentru Dochia. Zeu celest, Zamolxe este mai presus de orice simbolul esențial al modului de existență a unui popor. Gesturile Dochiei au și ele valoare exponențială, relevând credințele dacilor:

- Credința în imortalitatea sufletului: oamenii nu mor, ci acela care piere se duce la Zamolxis, zeul lor, pentru a trăi pururi și a avea parte de toate bunurile;
- Comuniunea între zeul suprem și popor, realizată pe două căi: individuală (asceză- vezi decorul sihastru, sălbatic) și publică (prin rituri, urcări pe munte) – Urcarea pe munte are ca finalitate ascensiunea la cer;
- Sacrificiul uman. În lupta cu inamicul țării al regelui și al zeului suprem (Traian);
- Răsplata pentru sacrificiul uman: paradisul lui Zamolxe – paradis ceresc în care sălășluiau adepții Zamolxis într-o post-existență fericită și eternă; intrarea în rai presupunea să cunoști drumurile de

acces (căile raiului/ potecile) care duceau spre gurile raiului (acestea se aflau în plaiuri, fapt ce explică și credința că omul ascende spre divinitate urcând „pe-un piciorul de plai, pe-o gură de rai”; raiul se ridică de pe pământ, imanentul este așadar în contact cu transcendentul.

Rugăciunea fierbinte a Dochiei este ascultată de către Zamolxis, prefăcând-o atât pe tânără, cât și pe oițele sale, care erau risipite pe stânci, în stane de piatră. Și astăzi se pot vedea aceste stânci pe muntele Ceahlău. Deși Dochia nu mai exista ca ființă umană, Traian „nu-ncetează a iubi / petroasa ei icoană”, acest gest relevă persistența iubirii lui Traian pentru Dochia- etnogeneza este rezumată așadar de Gheorghe Asachi ca un gest de iubire.

Prin implantarea unei culturi și civilizații superioare, prin maxima deschidere spre universalitate, prin sinteza etnică realizată, perioada etnogenezei a avut însemnate consecințe asupra evoluției istorice ulterioare a celor două popoare. Etnogeneza românilor se prezintă ca un dublu proces:

- Un proces de *asimilare* a elementului autohton de către cel roman vizibil în romanizarea lingvistică – prestigiul latinei se impune în fața idiomului autohton. Elementul roman conferea noblețe și prestigiu, căci limba latină era limba de cultură folosită în cea mai mare parte a Europei. Romanitatea limbii române se dovedește prin structura gramaticală și sistemul lexical.
- Un proces de *integrare*, de raliere a indigenilor la civilizația și cultura romană (romanizare nonlingvistică). Faptul că romanii au fost eroi civilizatori se poate deduce din activitățile edilitare desfășurate în Dacia (drumuri și poduri, apeducte, băi termale) care au contribuit la progresul urbanizării, din includerea Daciei în circuitul economic prin valorificarea bogățiilor sale naturale etc. Dar, Dacia nu a fost cucerită doar cu armele și nu s-a lăsat impresionată doar de civilizația superioară a romanilor, Dacia a fost cucerită și de capacitatea de iluminare spirituală a Romei. Reticențele inițiale vor fi substituite de dorința dacilor de a asimila elemente de cultură și civilizație superioară; confortul urban invadează lumea rurală: așezările nefortificate, rurale ale dacilor, cu case de lemn și bordeie, îndeletniciri specifice ale acestora (olăritul, agricultura) vor fi treptat înlocuite de elemente civilizației romane: își fac apariția construcțiile din piatră și cărămidă, se constituie tezaururi monetare, vase de argint (amfore, opaițe), dar și podoabe din argint, lucrate prin tehnica filigranului, obiecte din sticlă; operele arhitecturale din Dacia sunt asemănătoare celor din Imperiul Roman: au capiteluri, sunt realizate în stilul doric, ionic sau corintic, amfiteatre devin construcții obișnuite (Sarmisegetusa sau Porolissum). Pictura criptelor boltite

reflectă și ea faptul că elementele păgâne cedează locul celor creștine.

Bibliografie studiată

1. Wikipedia.ro
2. Balada "Dochia și Traian", de Gheorghe Asachi

Dochia si Traian

de Gheorghe Asachi

Sub muntele Pion, în Moldova

I

Între Piatra Detunată
Ș-al Sahastrului Picior,
Vezi o stâncă ce-au fost fată
De un mare domnitor.
Acolo de rea furtună
E lacașul cel cumplit,
Unde vulturul răsună
Al său cântec amortit.
Acea doamnă e Dochie,
Zece oi, a ei popor,
Ea domnează-n vizunie
Preste turme și păstori.

II

La frumsețe și la minte
Nici o giună-i samana,
Vrednică de-a ei părinte,
De Deceval, ea era.
Dar când Dacia-au împilat-o
Fiul Romei cel mărit,
Pre cel care-ar fi scapat-o,
De-a iubi a giuruit.
Traian vede astă zână;
Deși e învingător,
Frumuseței ei se-nchină,
Se subgiugă de amor.

III

Împăratu-n van cată
Pe Dochia a-mblânzi;
Văzând patria ferecată,
Ea se-ndeamnă a fugi.
Prin a codrului potică
Ea ascunde al ei trai,
Acea doamnă tinerică
Turma paște peste plai.
A ei haină aurită
O preface în șăiag,
Tronu-i iarba înverzită,
Schiptru-i este un toiag.

IV

Traian vine-n astă țară,
Și de-a birui deprins
Spre Dochia cea fugară
Acum mâna a întins.
Atunci ea, cu grai fierbinte,
„Zamolxis, o, zeu, striga,
Te giur pe al meu părinte,
Astăzi rog nu mă lăsa!”
Când întinde a sa mână
Ca s-o strângă-n braț, Traian,
De-al ei zeu scutita zână
Se preface-n bolovan.

V

El pietroasa ei icoană
Nu-ncetează a iubi;
Pre ea pune-a sa coroană,
Nici se poate despărți.
Acea piatră chiar vioaie
De-aburi copere-a ei sin,
Din a ei plâns naște ploaie,
Tunet din al ei suspin.
O ursită-o priveghează,
Și Dochia deseori
Preste nouri luminează
Ca o stea pentru păstori.